



MUKOV, okr. Teplice, Ústecký kraj

Pravěké hradiště Hradišťany

1300–800 př. Kr.



Význam: Hradiště z doby bronzové patří k specifickému typu opevněných lokalit s kultovní funkcí. Je vymezeno dobře viditelnými kamennými valy.

Historie: *Hradiště Hradišťany zapadá svou polohou a charakterem ohrazení do poměrně výrazné skupiny hradišť nazývané „typ Plešivec“ (→Rejkovice). Tato skupina je charakteristická svou izolovanou polohou stranou od běžných sídlišť, umístěním na dominantních kopcích s dobrým rozhledem, ohrazením celého vrcholu obvodovými *valy (a to zpravidla z nasucho kladených kamenů), absencí příkopů, členěním na dvě až tři části a poměrně častým výskytem *depotů bronzových předmětů. Hradiště tohoto typu vznikala většinou v mladší a pozdní době bronzové, i když některé podobné lo-

kality mohou být *datovány i do doby halštatské. Většina z charakteristických rysů těchto hradišť naznačuje, že nešlo o areály určené k sídlení, nýbrž spíše o posvátné okrsky, v jejichž rámci mohly probíhat specifické činnosti, včetně kovolitecké výroby.

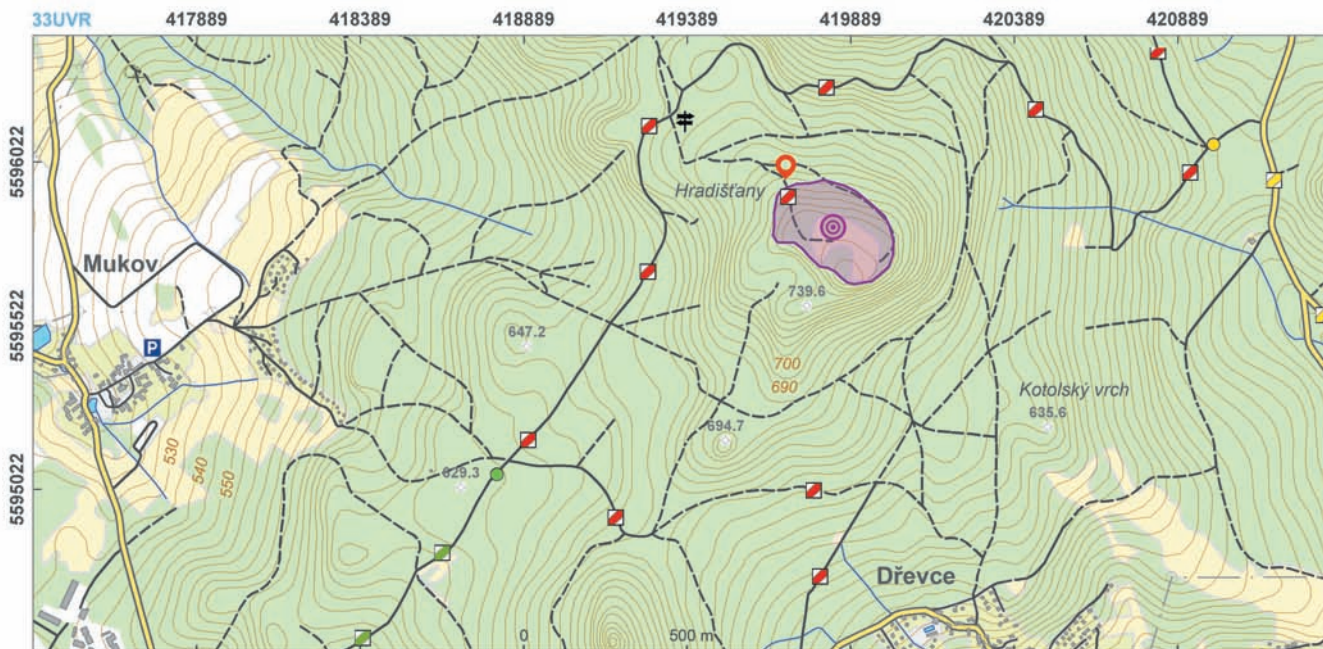
Kromě kamenné neolitické sekerky pocházejí z hradiště Hradišťany nálezy několika bronzových seker z rozhraní střední a mladší doby bronzové; při *archeologickém výzkumu v r. 1951 byla objevena především keramika mladší doby bronzové. Stejný výzkum též zjistil, že v jádru kamenných valů se nacházejí zbytky „hradby“ z nasucho kladených kamenů, která byla asi 3 m široká a z obou stran lícovaná. Její původní výška mohla dosahovat kolem 2 m (nikoliv tedy 15 m, jak uváděla literatura 19. století). Předpoklad, že prohlubně na koruně kamenného valu jsou

↑ *Letecký pohled na hradiště na pozadí Českého středohoří. Foto Z. Smrž, 2013.*

➤ *Kamenné valy hradiště. Foto L. Buko, 2008.*

□ *Plán lokality a část textu podle Smrž 2011.*





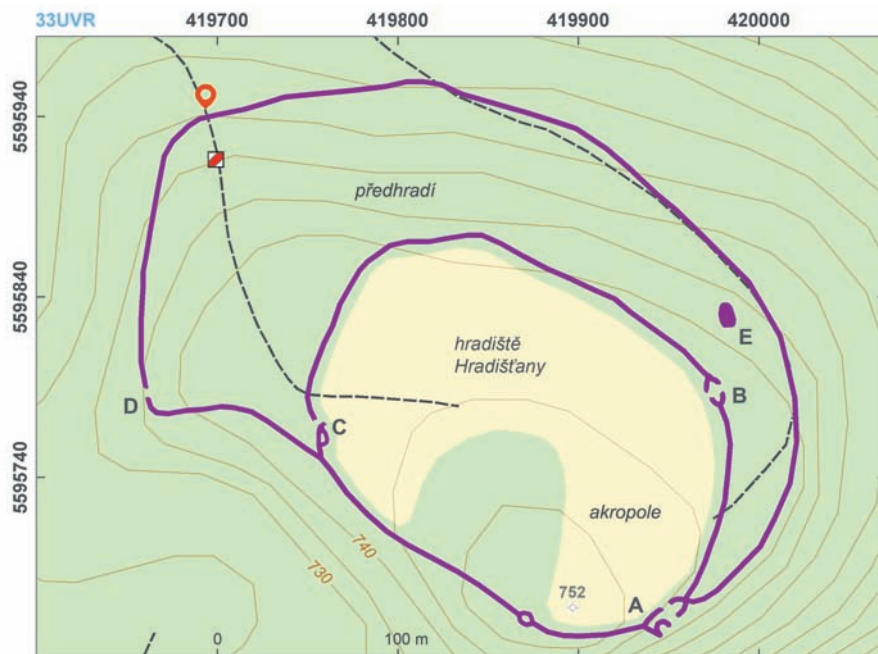
pozůstatkem palisády z kůlů, se dnes jeví jako nepravděpodobný. Hradiště v r. 2007 přesně zaměřil Z. Smrž, který též shrnul problematiku památek tohoto typu. Při té příležitosti byly revidovány i starší představy o vstupech do areálu, z nichž většina je dnes považována za druhotná přerušení valů.

Areál hradiště je zajímavý také z přírodního hlediska. Vrchol kopce totiž patří k nemnohým místům v Čechách, kde se díky nadmořské výšce, klimatu a skalnímu podloží udrželo tzv. primární bezleší, tedy pozůstatek stepi, která předcházela vzniku přirozeného lesa po konci doby ledové. Ve středověku a raném novověku byla odlesněna i úbočí kopce (tak jako na jiných kopcích Českého středohoří); dnešní les je výsledkem umělého zalesňování od konce 19. století. Na samotném vrcholu založili majitelé

pozemku, rodina Lobkowiczů, v první polovině 20. století soukromou přírodní rezervaci. Chráněné území Hradišťanská louka existuje dodnes, je pravidelně sečeno a slouží jako příklad vysokohorského biotopu se specifickou květenou. Zvláštní charakter krajiny na vrcholu kopce mohl původně umocňovat vnímání hory jako posvátného místa.

Popis: Hradiště leží na vrcholku stejnojmenného kopce (752 m n.m.), po Milešovce druhého nejvyššího vrcholu Českého středohoří. Jde o mohutný čedičový masiv, který ční do výšky kolem 300 m nad okolní krajinou. Kamenné valy hradiště člení areál do dvou částí, tradičně nazývaných *akropole (plocha asi 3,5 ha) a *předhradí (o stejné rozloze). Podobně jako u jiných hradišť se zdá,





že původních vstupů do areálu bylo relativně málo, dnešní početnější přerušení valů bývají často až druhotná.

I v případě Hradišťan se lze domnívat, že vchody **C** a **D** jsou novodobé, zatímco původní průchody valem (brány) byly pouze dva (**A** a **B**). Jejich umístění je poměrně nezvyklé, protože hlavní vchod (**A**) směřuje rovnou do centrální části, akropole, a teprve skrze ni je možné projít druhou branou (**B**) na tzv. předhradí. Obě brány mají poměrně zvláštní ráz: valy se v místě bran rozdvíhají a vytvářejí oválný vstupní prostor. Vnější křídlo západní části brány **A** přechází do okrouhlé konstrukce o průměru 8–9 m. Ta ovšem s původní branou asi nesouvisí, neboť tvořila nejspíše základ novověkého přístřešku pro pastevce.

Vyjdeme-li z akropole branou **B** na předhradí, dostaneme se k objektu připomínajícímu rampu (**E**) o rozměrech 7 × 10 m a výšce přes 1 m, v jejímž středu je dodnes patrná prohlubeň vyplněná vodou. Jde zřejmě o pozůstatek původně mnohem hlubší studny či *cisterny – soudě podle úpravy terénu sloužila spíše jako sakrální objekt než běžné napájení. [mk]

Literatura: Šolle 1952; Čtverák a kol. 2003; Smrž 2011.

Navigační bod: N 50°30'35.94", E 13°52'02.65" (vstup od severozápadu).

Přístup: Z doporučeného místa parkování na severovýchodním okraji obce Mukov lze jít po silnici k Prokopovu prameni na východ, nebo pokračovat po silnici severovýchodním směrem k prameni Studánka

a dále po polní cestě. Obě tyto trasy se v lese napojují na červenou turistickou značku, která vede z jihu či ze severu k rozcestníku „Hradišfany“ a dále na lokalitu.

Rizika: V letních měsících může být prostor předhradí obtížně průchodný, zarostlý keří, kopřivami a vysokou trávou.

Okolí: [1] Děkovka (LT), zřícenina hradu Oltářník: N 50°29'24.02", E 13°55'24.53" (4,4 km).

[2] Kostomlaty pod Milešovkou (TP), zřícenina hradu Sukoslav: N 50°33'15.31", E 13°52'46.37" (5,1 km).

[3] →Vlastislav (LT), raně středověké hradiště (6,2 km).

[4] Vlastislav (LT), zřícenina hradu Skalka: N 50°29'52.52", E 13°57'37.43" (6,7 km).

[5] Březno (LT), zřícenina hradu Ostrý: N 50°31'53.04", E 13°57'05.51" (6,4 km).

[6] Bílina (TP), hradiště: N 50°32'47.08", E 13°46'53.84" (7,4 km).



➤ Kamenné valy hradiště. Foto L. Buko, 2008.

➔ Hradišfanská louka s chráněnou lilí zlatohlávkem. Foto J. Syslová, 2007.

⚡ LLS snímek (stínovaný model) hradiště s okolím. Data ČÚŽK Praha; zpracoval D. Novák, 2014.

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Číšecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.